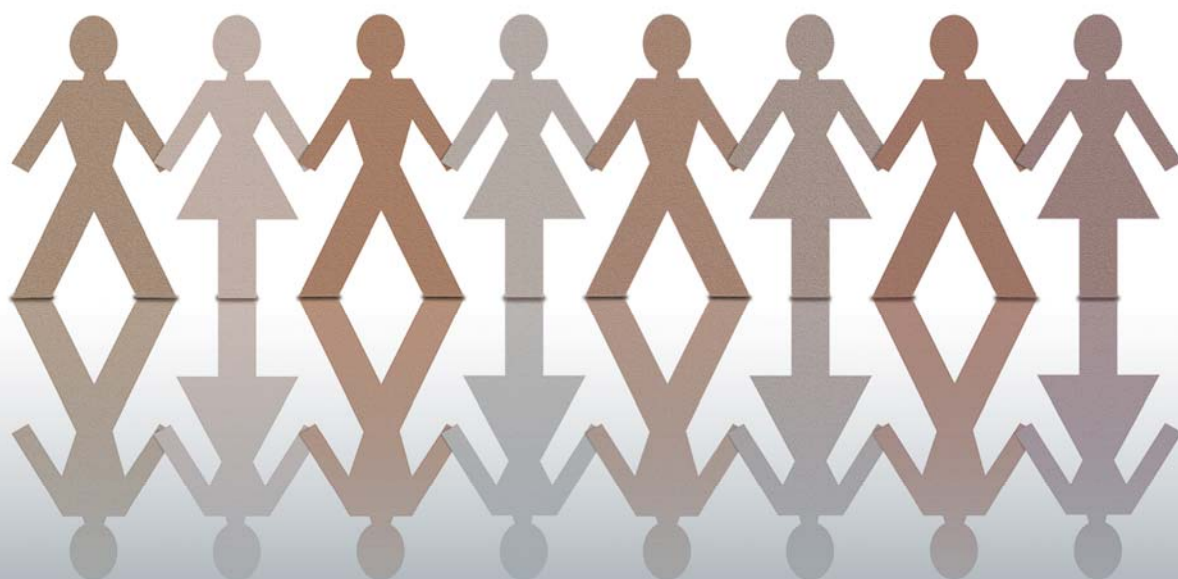

Realizowane i planowane działania rządu na rzecz wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w Polsce.

*19 września 2008 r.
V Ogólnopolskie Forum Inicjatyw Pozarządowych*

Dokument został przygotowany przez zespół roboczy w składzie:

Michał Boni - Sekretarz Stanu, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów

Jarosław Duda - Sekretarz Stanu, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Tomasz Siemoniak - Sekretarz Stanu, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Jarosław Pawłowski - Podsekretarz Stanu, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego

Krzysztof Stanowski - Podsekretarz Stanu, Ministerstwo Edukacji Narodowej

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów
Warszawa, 19 września 2008

1. WSTĘP

W odpowiedzi na zaproszenie przedstawicieli administracji rządowej do udziału w V Ogólnopolskim Forum Inicjatyw Pozarządowych oraz przedstawienie działań rządu na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w Polsce, zespół w składzie: Michał Boni, Sekretarz Stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Jarosław Duda, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej, Tomasz Siemoniak, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji, Jarosław Pawłowski, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego oraz Krzysztof Stanowski, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej, **przedstawia działania podejmowane lub planowane przez rząd, na rzecz wzmocnienia sektora obywatelskiego, pobudzenia aktywności obywatelskiej, zwiększenia zaufania między ludźmi i rozwijania umiejętności współpracy. Naturalnym partnerem działań rządu w tych obszarach są organizacje pozarządowe i do Państwa kierowana jest oferta rządu.**

Kiedy premier Donald Tusk obejmował urząd, podkreślał znaczenie powrotu społeczeństwa obywatelskiego do dyskursu publicznego i dobrej praktyki skutecznego, opartego na zaufaniu i wzajemnej współpracy, rządzenia państwem. Premier i rząd mają świadomość, że społeczeństwa obywatelskiego, będącego swoistym słowem wytrychem, w którym mieści się wiele znaczeń, nie da się zadekretować, a jedynie można mu pomóc. Społeczeństwo obywatelskie musi bowiem charakteryzować się aktywnością i zdolnością do samoorganizacji bez impulsów ze strony władzy państwowej. Społeczeństwo obywatelskie wywodzi się przecież z koncepcji J.J. Rousseau i jego pojęcia samostanowienia – ograniczenia władzy państwa na rzecz suwerenności wspólnoty i umowy społecznej.

Obecność przedstawicieli rządu podczas konferencji Rzeczpospolita Obywatelska jest wyrazem troski rządu o kondycję społeczeństwa obywatelskiego w Polsce, ale także wyrazem zainteresowania problemami i wyzwaniem, które przed trzecim sektorem stoją. Przedstawiciele rządu uczestniczą w dyskusjach i debatach podczas OFIP, by lepiej rozumieć wyzwania jakie przed rządem stoją i by być w stanie skuteczniej odpowiedzieć na potrzeby organizacji pozarządowych.

Zdajemy sobie sprawę, że budowanie sprawnego i nowoczesnego państwa, realizującego cele polityki społecznej w oparciu o zasady partnerstwa, pomocniczości i solidarności społecznej, uwarunkowane jest wysokim poziomem kapitału społecznego oraz silną, partnerską i suwerenną pozycją partnerów społecznych. Jesteśmy przekonani, że w najwyższym interesie państwa pozostaje tworzenie długofalowej strategii rozwoju społeczeństwa obywatelskiego z uwzględnieniem działań na rzecz profesjonalizacji jego podmiotów, wypracowywania standardów współpracy administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi oraz kształtowania zmian w strukturze społecznej. Strategię tę należy rozumieć dwutorowo: jako tworzenie, uzgodnionego w konsultacjach społecznych, przejrzystego, przyjaznego i spójnego prawa oraz myślenie i działania strategiczne na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, których operacjonalizację stanowią dokumenty programowe rządu i programy europejskie.

2. ZASADY DZIAŁANIA RZĄDU

Rząd podjął już szereg działań, które w naszym przekonaniu bezpośrednio służą rozwojowi sektora obywatelskiego. Niniejszy dokument stanowi ramowy opis podejmowanych i planowanych działań, w których partnerem są i powinny być organizacje pozarządowe. Jest ofertą i zaproszeniem dla Państwa do współpracy z rządem w zakresie pobudzania aktywności obywatelskiej i budowania kapitału społecznego dla następnych pokoleń.

Działania rządu opierają się na czterech filarach. Pierwszym z nich jest **myślenie strategiczne** - rządy jest skoncentrowane na priorytetach prorozwojowych i prospołecznych poprzez określenie precyzyjnych, mierzalnych, ambitnych i osiągalnych w założonym czasie celów (SMART objectives). Drugą zasadą jest **stałe podnoszenie jakości polityk i usług publicznych** poprzez poprawę sprawności oraz ekonomizację działań instytucji publicznych. Trzeci z tych filarów to **uwolnienie inicjatyw społecznych** poprzez deregulację gospodarki - znoszenie barier prawnych i administracyjnych. Czwarty filar działania stanowi **poprawa relacji pomiędzy władzą publiczną a społeczeństwem** poprzez wzmocnienie roli instytucji dialogu i współpracy (komisje wspólne rządu i właściwych partnerów) oraz przywrócenie służebnej roli władzy w ustroju demokratycznym.

We wszystkich tych obszarach istotna jest współpraca administracji rządowej z organizacjami pozarządowymi.

3. PODSTAWOWE NARZĘDZIA

a. Strategia Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Głównym i podstawowym narzędziem działań rządu jest przygotowana w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej **Strategia Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego**. Strategia Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego to przedsięwzięcie długofalowe, stanowiące pierwszą, całościową i horyzontalną formułę wsparcia organizacji pozarządowych w procesie budowy społeczeństwa obywatelskiego. Osiągnięcie optymalnego poziomu uczestnictwa obywateli w życiu publicznym oraz ilościowy i jakościowy rozwój instytucji społeczeństwa obywatelskiego to główne cele, które przyświecały podmiotom zaangażowanym w proces tworzenia Strategii.

Priorytety wskazane w dokumencie - *Aktywni, świadomi obywatele, aktywne wspólnoty lokalne, Silne organizacje pozarządowe w dobrym państwie, Rozwój organizacji pozarządowych na rzecz integracji społecznej, Rozwój przedsiębiorczości społecznej* to kamienie milowe na długiej drodze do wzmocnienia podmiotowości społecznej, ekonomicznej i politycznej obywateli.

b. Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Pozarządowych

Integralnym elementem realizacji Strategii jest **Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich**, który stanowi propozycję kontynuacji funkcjonowania rządowej oferty programowej skierowanej do sektora organizacji pozarządowych, po pozytywnych doświadczeniach wynikających z realizacji Rządowego Programu – Fundusz Inicjatyw Obywatelskich w latach 2005-2007 oraz rezerwy celowej budżetu państwa w roku 2008 pn. Fundusz Inicjatyw Obywatelskich.

Jednym z głównych jego założeń jest wyrównywanie szans rozwoju organizacji pozarządowych, z uwzględnieniem różnicowań terytorialnych, wzmocnienia ich potencjału o charakterze infrastrukturalnym oraz miejsca i roli w świadczeniu usług społecznych. Cel strategiczny Programu, kładzie główny akcent na *zwiększenie udziału organizacji pozarządowych oraz podmiotów kościelnych i związków wyznaniowych prowadzących działalność pożytku publicznego w realizacji zadań publicznych, w ramach kształtowanych i prowadzonych na zasadach partnerstwa i pomocniczości polityk publicznych*. Dla realizacji tego celu uznano za niezbędne wspieranie działań organizacji pozarządowych w ramach inicjatyw własnych, w partnerstwie wewnątrzsektorowym oraz w partnerstwie publiczno-społecznym.

Program Operacyjny FIO stanowi również przedsięwzięcie komplementarne w stosunku do Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Formę realizacji SWRSO stanowią również inicjatywy podejmowane w ramach Działania 5.4 PO KL *Rozwój trzeciego sektora*.

Wzmocnienie mechanizmów konsultacyjnych, rozwój infrastruktury III sektora, społeczny nadzór nad instytucjami publicznymi to działania, które mają doprowadzić do profesjonalizacji współpracy między organizacjami a administracją w zakresie realizacji polityk publicznych.

c. Nowelizacja Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

Drugim podstawowym elementem działania rządu w zakresie wzmocnienia strukturalnego i organizacyjnego trzeciego sektora jest zaproponowana i zaaprobowana w konsultacjach społecznych nowelizacja ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Nowelizacja ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w tym kontekście, to działania na rzecz wzmocnienia dialogu obywatelskiego poprzez tworzenie nowych instytucji pobudzania aktywności obywatelskiej i upraszczanie funkcjonowania już istniejących.

Przygotowywana nowelizacja swym zakresem obejmuje szereg zagadnień zmierzających do ułatwienia i ugruntowania współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi a organami administracji publicznej, uproszczenia procedur zlecania zadań publicznych w zakresie usług społecznych i wprowadzenia nowych instytucji umożliwiających aktywizację społeczną obywateli:

- partnerstwo publiczno-społeczne,
- inicjatywa lokalna,
- konsultacje społeczne w procesie tworzenia prawa miejscowego.

Jedną z istotnych zmian zawartych w projekcie ustawy jest także uelastycznienie zlecania realizacji zadań publicznych organizacjom pozarządowym (m.in. możliwość zlecania zadań publicznych w trybie uproszczonym).

W nowelizacji ustawy przewiduje się również powoływanie z inicjatywy organizacji pozarządowych Wojewódzkich, Powiatowych i Gminnych Rad Działalności Pożytku Publicznego jako ważnych instytucji dialogu obywatelskiego na poziomie lokalnym.

Ustawa jest bezpośrednio powiązana z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Mechanizm zlecania zadań publicznych organizacjom został wprowadzony w obu tych ustawach.

d. Środki finansowe dla organizacji pozarządowych oraz pobudzanie aktywności lokalnej

Jeden z podstawowych dokumentów strategicznych państwa, określający sposób wydawania środków pochodzących z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej – Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia, w celu pierwszym, podkreśla rolę mechanizmów partnerstwa dla realizacji zasady dobrego rządzenia: „Wsparcie dla tworzenia społeczeństwa obywatelskiego stanowi niezbędny element budowy nowoczesnego i partnerskiego państwa”. Szczególna jest w tym kontekście rola

społeczności lokalnych – bez ich udziału, nie jest możliwe prawidłowe funkcjonowanie instytucji państwa. Powodzenie procesu wdrażania funduszy strukturalnych w latach 2007 - 2013 również zależy od poziomu społecznej partycypacji.

Bez silnych wspólnot lokalnych i sprawnie działających organizacji pozarządowych osiągnięcie celów polityki spójności nie będzie możliwe. Kierując się zasadą pomocniczości, w obecnym okresie finansowania, szereg zadań powierzono samorządom na poziomie regionalnym i lokalnym. Udział społeczeństwa obywatelskiego jest niezbędny zarówno przy realizacji projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego (w takich obszarach jak integracja społeczna lub edukacja, gdzie doświadczenia organizacji pozarządowych są często bogatsze niż doświadczenia administracji), jak i przy realizacji projektów infrastrukturalnych.

Należy podkreślić, że główne zasady polityki spójności (wpisane również w dokumenty programowe funduszy strukturalnych w Polsce i promowane w procesie ich wdrażania) są tożsame z zasadami stojącymi u fundamentów społeczeństwa obywatelskiego. Należą do nich:

- **przejrzystość** – jasne i uczciwe zasady podejmowania decyzji i gospodarowania środkami na każdym szczeblu władzy,
- **partnerstwo** – współdziałanie podmiotów z różnych sektorów dla realizacji określonego celu; partnerstwo zarówno w dokumentach europejskich, jak i w poszczególnych programach operacyjnych jest uznawane za zasadę horyzontalną, jeden z kluczowych wymogów dla efektywnego wdrażania funduszy strukturalnych,
- **empowerment** – zaangażowanie grup docelowych w definiowanie celów i kierunków, opracowywanie i realizowanie działań, wreszcie w ocenę ich skuteczności.

Samorządy lokalne - we współpracy z organizacjami pozarządowymi - powinny stać się „animatorami” rozwoju lokalnego. Stąd tak istotne dla wdrażania funduszy strukturalnych są relacje samorząd – obywatel, które powinny opierać się na wzajemnym zaufaniu i poczuciu współodpowiedzialności za lokalną społeczność. Samorząd nie tylko musi być sprawny, powinien też umieć współpracować z różnymi partnerami i umiejętnie powierzać im realizowanie zadań istotnych dla wspólnoty lokalnej.

W poprzednim okresie programowania 2004 - 2006, dzięki funduszom spójności wypracowano bardzo dobre i skuteczne instrumenty wspierania i animacji rozwoju lokalnego. Należą do nich – tworzone w ramach Programu Leader+ - Lokalne Grupy Działania (partnerstwa międzysektorowe, które przyczyniają się do rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich) oraz powstające w ramach PIW Equal – partnerstwa na rzecz rozwoju, wypracowujące innowacyjne metody wspierania kapitału społecznego.

W obecnym okresie programowania 2007 - 2013, najważniejszym instrumentem wsparcia wspólnot lokalnych jest współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego Program Operacyjny Kapitał Ludzki. Przewiduje on m.in.:

- **wsparcie samorządów lokalnych** (Działanie 5.2 PO KL; alokacja: 252 200 453 euro) – projekty mające na celu wzrost jakości usług publicznych świadczonych przez urzędy na szczeblu samorządu terytorialnego oraz poprawę jakości polityk i programów o zasięgu regionalnym i lokalnym. W ramach projektów systemowych realizowane są projekty związane z m.in.: wdrażaniem systemu zarządzania finansowego

w ujęciu zadaniowym, podnoszeniem kompetencji pracowników, identyfikowaniem i upowszechnianiem dobrych praktyk m.in. w zakresie obsługi klienta. Projekty konkursowe obejmują poprawę obsługi obywateli (m.in. poprzez zwiększanie dostępności usług publicznych; wdrażanie usprawnień zarządczych - np. norma ISO, Powszechny Model Samooceny CAF), podnoszenie kompetencji kadr, wzmacnianie zdolności regulacyjnych (w tym w zakresie wdrażania i ewaluacji strategii regionalnych).

- **wsparcie organizacji pozarządowych** (Działanie 5.4 PO KL; alokacja: 100 238 968 euro) – ma na celu wzmocnienie potencjału organizacji pozarządowych na rzecz ich efektywnego i profesjonalnego uczestnictwa w mechanizmach partnerstwa. Oznacza to przede wszystkim tworzenie potrzebnej im infrastruktury, takiej jak regionalne i lokalne centra informacji i wspomaganie organizacji pozarządowych oraz porozumienia (sieci) organizacji o charakterze terytorialnym lub branżowym, ale również wzmacnianie roli sektora pozarządowego w jego relacjach z sektorem publicznym. Taki charakter mają projekty dotyczące: wypracowywania standardów współpracy organizacji pozarządowych z administracją, wzmacniania konsultacji społecznych oraz wdrażania programów z zakresu społecznego nadzoru nad administracją.
- **inicjatywy lokalne w zakresie rynku pracy, integracji społecznej i edukacji** (odpowiednio Działania 6.3, 7.3 i 9.5 PO KL, wdrażane w komponencie regionalnym) – są to projekty w sposób szczególny realizujące zasadę *empowerment* na obszarach wiejskich. Przy ich planowaniu, realizacji i ewaluacji konieczne jest zapewnienie udziału społeczności lokalnej, to stanowi o istocie „oddolnego” charakteru powyższych działań. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego zachęca, by do partnerstw realizujących inicjatywy lokalne wchodziły obok jednostek samorządu i organizacji pozarządowych, również grupy nieformalne. Pośrednim celem realizacji przedsięwzięć ma być aktywizacja społeczności lokalnej i włączenie jej w planowanie rozwoju danej gminy lub powiatu.

W ramach Działania 1.2 PO KL CRZL we współpracy z Departamentem Pożytku Publicznego w MPiPS planuje w latach 2008-2011 realizację projektu systemowego pn. „Partnerstwo na rzecz instytucjonalizacji ekonomii społecznej”, zakładającego przygotowanie podstaw strategicznych, programowych i finansowych dla rozwoju ekonomii społecznej w Polsce.

W 2008 r. przewiduje się realizację następujących zadań:

- **powołanie zespołu ds. rozwiązań systemowych w zakresie ekonomii społecznej**, przy MPiPS, stanowiącego platformę współpracy wiodących w tym zakresie resortów: MPiPS, MRR, MG, innych resortów, przedstawicieli samorządu, związków zawodowych, jednostek naukowych, z udziałem partnerów ekonomii społecznej (organizacje pozarządowe). Obszar działań Zespołu oraz grup tematycznych wykracza poza zakres właściwości Ministra Pracy i Polityki Społecznej, obejmując zagadnienia z zakresu właściwości innych resortów (MRR, MG, MF, MEN, MNiSW). Celem Zespołu będzie wypracowanie systemowych rozwiązań (prawno-instytucjonalnych i finansowych) w zakresie ekonomii społecznej. Zespół będzie pełnił rolę nadrzędną w stosunku do grup roboczych. Zostaną ustanowione cztery grupy, których celem będzie: przygotowanie strategii rozwoju ekonomii społecznej, kontynuacja prac nad projektem ustawy o przedsiębiorczości społecznej, stworzenie ram finansowania podmiotów ekonomii społecznej, a także przygotowanie założeń systemu edukacji w

zakresie ekonomii społecznej. W rezultacie realizacji projektu mają powstać projekty: ustawy o przedsiębiorczości społecznej, strategii rozwoju ekonomii społecznej, systemu pożyczkowego (fundusz ekonomii społecznej) oraz strategii edukacji w obszarze ekonomii społecznej.

Dodatkowo, istotne wsparcie dla organizacji pozarządowych przewiduje **Szwajcarsko-Polski Program Współpracy**, w ramach którego dostępne będą granty blokowe dla organizacji pozarządowych w obszarze opieki społecznej i ochrony środowiska, mające na celu promowanie roli społeczeństwa obywatelskiego w zwiększaniu spójności społeczno – gospodarczej jako ważnego uczestnika procesu rozwoju kraju. Indykatoryjna alokacja finansowa na to działanie wynosi 20,5 mln CHF.

4. WYBRANE OBSZARY WSPÓŁPRACY

a. Edukacja

W obszarze edukacji rząd realizuje i planuje następujące działania:

- **stworzenie Departamentu Komunikacji Społecznej w Ministerstwie Edukacji Narodowej**, a w nim (po raz pierwszy w MEN) Wydziału ds. organizacji pozarządowych. Wydział będzie odpowiedzialny za utrzymywanie kontaktów między Ministerstwem a sektorem pozarządowym, promocję współpracy szkół, przedszkoli i placówek ze środowiskiem lokalnym (w tym przede wszystkim z NGO). Regulamin organizacyjny przewiduje m.in. następujące zadania:
 - zbieranie i analizowanie opinii środowiska rodziców, nauczycieli, dyrektorów szkół i placówek oraz samorządów lokalnych o ich potrzebach i działaniach Ministerstwa na rzecz tych środowisk,
 - współpracę z organizacjami młodzieżowymi oraz z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze oświaty i wychowania,
 - koordynację powierzania zadań publicznych jednostkom spoza sektora finansów publicznych, w tym organizacjom pozarządowym.

Należy podkreślić ogromną skalę **konsultacji reformy programowej** - od 10 kwietnia 2008 Ministerstwo Edukacji Narodowej prowadziło największe do tej pory konsultacje społeczne dotyczące przygotowanego przez zespół ekspertów projektu nowej podstawy programowej. Wykorzystana do tego została specjalna strona internetowa, gdzie można było znaleźć informacje na temat zmian projektowanych w systemie edukacji oraz projekt podstawy programowej dla przedszkoli, szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych. Strona ta była również narzędziem zbierania opinii na temat przygotowanego projektu. Poprzez stronę wszyscy zainteresowani, a szczególnie nauczyciele, dyrektorzy szkół, metodycy, ale też rodzice czy samorządowcy mogli zabrać głos i odnieść się do zaproponowanych zmian za pośrednictwem ankiet. Dodatkowo odbyło się 16 wojewódzkich konferencji, gdzie Kierownictwo MEN prezentowało planowane zmiany i zbierało opinie o projekcie od dyrektorów szkół, nauczycieli, samorządowców, parlamentarzystów i liderów organizacji społecznych. Opinie internatów i uczestników konferencji wojewódzkich przekazano zespołowi ekspertów, który opracował kolejną wersję projektu podstawy programowej. Nowa wersja projektu została publicznie zaprezentowana na początku lipca 2008. Statystyki prezentują się imponująco:

- 226 634 pobrań materiałów ze strony www.reformaprogramowa.men.gov.pl od kwietnia do czerwca 2008,
- 7500 uczestników 16 wojewódzkich konferencji z udziałem Kierownictwa MEN,
- 2536 pisemnych zebranych opinii i propozycji,
- 212 recenzji,
- 102 ekspertów pracujących w zespołach nad stworzeniem projektu i uwzględnieniem uwag zebranych podczas konsultacji społecznych.

MEN stosuje podobne praktyki również przy tworzeniu innych aktów prawnych, np. Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie warunków, jakie muszą spełniać organizatorzy wycieczki dla dzieci młodzieży szkolnej - w ramach prowadzonych konsultacji społecznych MEN na stronie internetowej poprosiło osoby zainteresowane o wypełnienie ankiety, informacje z której pozwolą na dokładną analizę potrzeb związanych ze zmianą obowiązującego do tej pory prawa.

Wychodząc z tych doświadczeń, Ministerstwo Edukacji Narodowej oferuje **regularne konsultacje społeczne**. Pragnąc stworzyć płaszczyznę dialogu i konsultacji Ministerstwa Edukacji Narodowej ze środowiskami zainteresowanymi problemami edukacji i wychowania w Polsce w lutym 2008 MEN rozpoczęło cykl systematycznych spotkań z organizacjami pozarządowymi w zakresie działań dotyczących dzieci i młodzieży: edukacji obywatelskiej, wolontariatu, informacji młodzieżowej, wyrównywania szans, współpracy międzynarodowej, itd. Spotkania konsultacyjne są otwarte dla wszystkich uczestników z zewnątrz, każdorazowo biorą w nich udział członkowie Kierownictwa i pracownicy MEN. Jedynym warunkiem uczestnictwa jest wypełnienie formularza zgłoszeniowego i pisemne określenie postulatów uczestnika lub organizacji, którą reprezentuje dot. tematu spotkania. Jednym z przeprowadzonych spotkań były konsultacje z przedstawicielami organizacji pozarządowych, samorządu i szkół. Celem spotkania było omówienie zakresu i sposobu współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi a szkołami i jednostkami samorządu, a także omówienie ograniczeń związanych z działalnością III sektora, możliwości i zagrożeń na praktycznym poziomie, wypracowanie propozycji współpracy, które można wdrożyć.

Pozostałe konsultacje będą prowadzone w następujących obszarach:

- edukacja globalna i zrównoważonego rozwoju,
- polsko-ukraińska wymiana młodzieży,
- funkcjonowanie organizacji harcerskich w Polsce,
- internetowe wsparcie dla Polsko-Izraelskiej współpracy szkół i wymiany młodzieży,
- konsultacjach społeczne dotyczące funkcjonowania tzw. „małych szkół” i „małych przedszkoli”.

Zgłoszenia do udziału w konsultacjach, a także zgłaszanie tematów do konsultacji można dokonywać pocztą elektroniczną na adres konsultacje@men.gov.pl. Ogłoszenie o konsultacjach zamieszczane jest na stronie internetowej MEN oraz portalu www.ngo.pl.

Ministerstwo Edukacji Narodowej planuje również następujące działania:

- **Konkurs otwarta szkoła**

Jednym z rezultatów konsultacji społecznych nt. współpracy szkoły z samorządem lokalnym i organizacjami pozarządowymi jest Konkurs Ministra Edukacji Narodowej pt. „Otwarta szkoła”. Konkurs skierowany jest do publicznych i niepublicznych przedszkoli i szkół oraz współpracujących z nimi organizacji pozarządowych, realizujących w zespołach projekty edukacyjne i obywatelskie wspierające rozwój polskiego systemu kształcenia i wychowania. Ministerstwu szczególnie zależy na promocji inicjatyw, które realizowane są w

miejscowościach do 20 tys. mieszkańców. Celem konkursu jest promowanie modelu szkoły, która w swoich działaniach wychowawczych i edukacyjnych dąży do kształtowania w uczniach otwartej i prospołecznej postawy oraz wspiera aktywność obywatelską młodzieży. Szkoły, która poprzez swoją otwartość na dialog i współpracę ze środowiskiem zewnętrznym stwarza uczniom dodatkowe możliwości rozwoju, pełnego uświadomienia sobie i wykorzystania ich własnego potencjału, wyjścia na zewnątrz i współdziałania na rzecz innych oraz przygotowuje do pełnienia roli aktywnego i odpowiedzialnego obywatela. Konkurs służyć ma również promowaniu współpracy pomiędzy placówkami oświatowymi (szkołami) a ich otoczeniem, przede wszystkim organizacjami pozarządowymi, oraz pokazaniu skutecznych i nowatorskich rozwiązań, już teraz stosowanych w oświacie. Będzie stymulacją do dalszej dyskusji na temat możliwości podejmowania wspólnych działań szkół i trzeciego sektora, tym cenniejszych, że łączą odmienne perspektywy i doświadczenia. **Jednocześnie konkurs jest początkiem publicznej debaty w zakresie współpracy szkoły i samorządu z trzecim sektorem.**

W tym roku MEN poszukuje przykładów współpracy przy realizacji projektów w następujących obszarach: edukacja obywatelska; wolontariat - działania na rzecz słabszych, potrzebujących pomocy oraz na rzecz rówieśników; edukacja globalna; edukacja przedszkolna; wsparcie uczniów o szczególnych potrzebach edukacyjnych.

- **Konferencja nt. współpracy szkół z NGO**

Kolejnym efektem konsultacji społecznych nt. współpracy szkoły z samorządem lokalnym i organizacjami pozarządowymi jest projekt ogólnopolskiej konferencji (oraz później konferencji regionalnych) stymulującej do aktywności oraz promujące dobre praktyki w zakresie współpracy szkoły ze społecznością lokalną a szczególnie organizacjami obywatelskimi, których działania ukierunkowane są na zaspokajanie potrzeb edukacyjnych młodzieży, działalność wychowawczą oraz aktywność obywatelską młodzieży. Wybrane tematy to formy, możliwości i bariery, obszary współpracy szkół, samorządów, NGO.

- **Zlecenie zadań publicznych jednostkom niepaństwowym**

Skierowane niemal w całości do NGO. Nastąpiła zmiana profilu – preferowane projekty mają służyć budowaniu postaw obywatelskich wśród dzieci i młodzieży, wspierać wolontariat młodzieży (m.in. szkolenia wolontariuszy), przewidywać aktywny udział uczestników (dzieci i młodzieży) w przygotowaniu i przeprowadzeniu inicjatyw oraz zawierać elementy edukacji obywatelskiej, globalnej, międzykulturowej, o prawach człowieka, przewycięzaniu stereotypów i uprzedzeń itp. Zmienia się także procedura rozpatrywania wniosków w konkursach. Na różnego rodzaju działania w zakresie realizacji zadań publicznych MEN przeznaczyło 3 mln zł.

MEN będzie dążyć do współpracy partnerskiej z organizacjami pozarządowymi w zakresie działań dotyczących dzieci i młodzieży, m.in. przez wzajemne informowanie się, regularne konsultacje projektów i programów MEN, wysłuchiwanie propozycji organizacji pozarządowych, promowanie działań ze sfery pożytku publicznego oraz wsparcie tworzenia Narodowej Rady Młodzieży.

Wszystkie informacje skierowane do sektora pozarządowego znaleźć można na stronie internetowej MEN w specjalnie utworzonej zakładce „Społeczni partnerzy szkoły”.

b. Administracja publiczna

Przedstawiona w pierwszej części dokumentu filozofia rządzenia państwem, opierająca się na czterech podstawowych filarach jest zbieżna z podstawowymi koncepcjami dobrego rządzenia (*good governance*), na którą składają się następujące elementy:

- ograniczenie roli państwa tylko do tych funkcji i sfer działania, których nie może zrealizować rynek i podmioty prywatne zgodnie z zasadą subsydiarności (*samoograniczające się państwo*),
- poszerzenie możliwości dla wolnego rynku i samoorganizującego się społeczeństwa
- podnoszenie skuteczności i efektywności działania instytucji publicznych
- budowanie zaufania między rządem a społeczeństwem
- przejrzystość funkcjonowania państwa na poziomie centralnym, regionalnym i lokalnym
- sprzyjanie rozwojowi społeczno-gospodarczego,
- przeciwdziałania wykluczenia społecznego i spójności terytorialnej.

Aktualna polityka rządu w pełni odpowiada na postulaty partnerów społecznych dotyczące wzmocnienia roli instytucji dialogu społecznego, otwarcia rządu i wzmocnienia kontroli społecznej nad administracją publiczną, wzmocnienia mechanizmu konsultacji i współdziałania organizacji społeczeństwa obywatelskiego w procesie decyzyjnym w zakresie spraw dotyczących administracji oraz poprawy jakości rządzenia poprzez wykorzystanie nowoczesnych technologii informatycznych (e-administracja) i wsparcie modernizacji instytucji. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji wprowadza te zasady do swojej działalności. W zakresie spraw istotnych dla sektora pozarządowego oraz samorządów, koordynuje pracę nad decentralizacją zadań i finansów publicznych oraz wzmocnieniem roli samorządów terytorialnych w kształtowaniu rozwoju społeczno – gospodarczego w związku z uchwałą Rady Ministrów Nr 13/2008 Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2008 r. w sprawie dokończenia reformy administracji publicznej oraz zasad prowadzenia prac w tym zakresie. W ramach tych działań zakończono prace nad:

- **ustawą o wojewodzie i administracji rządowej w województwie**

Projekt przewiduje ograniczenie roli wojewodów do reprezentowania Rady Ministrów w województwie, sprawowanie nadzoru ogólnego nad samorządem terytorialnym, wykonywanie kontroli gospodarowania mieniem państwowym w województwie, pełnienie funkcji organu odpowiedzialnego za zarządzanie kryzysowe oraz stan porządku publicznego i bezpieczeństwa zbiorowego, wzmocnienie uprawnień kontrolnych wojewody wobec organów administracji niezespólonej - najważniejszy organ kontroli w województwie, posiadający pełną informację o wykonywaniu zadań administracji rządowej w województwie i ewentualnych nieprawidłowościach w ich realizacji, wprowadzenie kryteriów,

jakie musi spełnić kandydat na wojewodę i wicewojewodę a od 1 stycznia 2010 r. likwidację delegatur urzędów wojewódzkich.

- **ustawą o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w organizacji i podziale zadań administracji publicznej w województwie**

W tym projekcie MSWiA proponuje wzmocnienie podstaw majątkowych samorządu oraz doposażenie go w zadania i kompetencje, które pozwolą na odgrywanie roli prawdziwego gospodarza na swoim terenie, realizację konstytucyjnej zasady subsydiarności państwa, co oznacza, iż uprawnienia winny być przypisane do najniższego szczebla administracji będącego w stanie efektywnie zrealizować postawione zadania, przekazywanie samorządowi zadań i kompetencji, jako zadań własnych, zwiększenie sprawności funkcjonowania administracji publicznej w województwie, zapewniając prawidłową organizację oraz podział kompetencji administracji publicznej na tym poziomie zarządzania sprawami publicznymi.

W Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji trwają również prace nad **ustawą o polityce miejskiej i współpracy jednostek samorządu terytorialnego** mającą na celu określenie celów i sposobu prowadzenia polityki miejskiej państwa, w szczególności kształtowania racjonalnej struktury funkcjonalno-przestrzennej, prowadzenia właściwej gospodarki przestrzennej, podnoszenia spójności systemu osadniczego i poprawę ładu przestrzennego, wzmocnienia strategicznej roli obszarów metropolitalnych i jednoczesnej poprawy atrakcyjności miast małych i średnich oraz gmin wiejskich, ustanowienie zespołu miejskiego jako nowej prawno-ustrojowej formy współpracy miast z sąsiadującymi gminami, a także ustalenie zasad tworzenia obszarów metropolitalnych oraz organizację i zasady działania zespołów metropolitalnych, ustalenie zakresu działania zespołu miejskiego obejmującego opracowanie i uzgodnienie projektu studium ramowego uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zespołu miejskiego oraz uchwalenie studium ramowego.

W ostatnim czasie MSWiA podjęło się również przygotowania nowelizacji ustawy – **Kodeks postępowania administracyjnego**. Przygotowywana nowelizacja ma za zadanie usprawnić postępowania administracyjne, wprowadzić możliwości zaskarżenia przez obywateli przewlekłości postępowania administracyjnego, ograniczyć możliwości wielokrotnego wydawania decyzji kasacyjnych (przekazujących sprawę do ponownego rozpatrzenia organowi I instancji), wyeliminować dostrzeżonych w praktyce stosowania KPA luk prawnych, wyregulować zasady funkcjonowania instytucji petycji.

MSWiA jest zaangażowane we wspieranie budowy skutecznych i efektywnych instytucji. W 2008 r. rozpoczęło się wdrażanie Działania 5.2. *Wzmacnianie potencjału administracji samorządowych Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki* w ramach priorytetu „Dobre rządy” oraz priorytetu VII *Spółczesne społeczeństwo informacyjne – budowa elektronicznej administracji Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka*. Podjęte działania mają na celu:

- poprawę sprawności instytucjonalnej administracji samorządowej poprzez modernizację procesów zarządzania (systemy zapewniania jakości, budżet zadaniowy, planowanie wieloletnie i podejście strategiczne) oraz wykorzystywanie nowoczesnych technologii informatycznych (e-administracja),

- podniesienie kompetencji kadr administracji,
- wprowadzenie standardów wykonywania zadań publicznych i wspieranie rozwoju społecznego-gospodarczego,
- ekonomizację działań i reorientację administracji poprzez systematyczną ocenę dokonań i mierzenie satysfakcji klientów,
- włączenie organizacji pozarządowych w kreowanie strategii i polityk oraz świadczenie usług publicznych,
- przywrócenie etosu służby publicznej oraz upowszechnienie procedur wzmacniających przejrzystość administracji samorządowej.

5. BIAŁA KSIĘGA SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO

Rząd jest zainteresowany jak najpełniejszym rozwojem sektora obywatelskiego w Polsce. Budowa kapitału społecznego, pozwalającego na realizację większych celów, odnowienie relacji między ludźmi, pobudzenie do współpracy, to ogromne wyzwania. Poza celami gospodarczymi, nowoczesne państwo wymaga także realizacji celów, które dotyczą edukacji dzieci, młodzieży, ale także dorosłych, inwestowania w rozwój zasobów ludzkich, likwidacji dysproporcji między poszczególnymi grupami społecznymi, przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i patologiom. Podejmując propozycję przedstawicieli organizacji pozarządowych, rząd w najbliższych miesiącach przystąpi do tworzenia pierwszej w Polsce Białej Księgi Społeczeństwa Obywatelskiego.

Chcielibyśmy, aby dokument ten przedstawiał w sposób kompleksowy obecną sytuację sektora organizacji pozarządowych i w strategiczny sposób uzupełniał przygotowaną Strategię Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego. Zależy nam na tym, aby dokument nie tylko mówił o tym, co mają robić organizacje pozarządowe, ale przede wszystkim przedstawiał w sposób kompleksowy zamierzenia administracji publicznej, które w dzisiejszym dokumencie zostały tylko zaanonsowane. Biała Księga będzie uzupełniała to co dzisiaj Państwu zostało zaprezentowane podczas poszczególnych sesji i dyskusji.

Zależy nam również na tym, aby dokument ten, lub zestaw dokumentów powstawał w pełnym partnerstwie rządu, samorządów i organizacji pozarządowych. Biała Księga powinna dostarczyć wiedzy dla podjęcia działań, które w perspektywie kolejnych dwudziestu lat od transformacji w zasadniczy sposób wzmocnią i rozwiną społeczeństwo obywatelskie w Polsce, przyczyniając się do wzrostu zaufania i zadowolenia z życia.

Zapraszamy do współpracy.